

UO'T: 633.511:632.51.9

MAKKAJO'XORI DALASIDAGI BEGONA O'TLARGA GERBITSIDLAR QO'LLASHNI HOSILDORLIKKA TA'SIRI

Sotvoldi Tursunov

Namangan Davlat Texnika Universiteti professori

e-mail: sotvolditursunov.nammti@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada makkajo'xori dalasida uchraydigan turli xil begona o'tlarga qarshi qo'llanilgan stomp gerbitsidining turli me'yorlarining ta'siri o'rganilgan va tajriba natijalari keltirilgan.

Kalit so'zlar: makkajo'xori, begona o'tlar, gerbitsid, o'sish, rivojlanish, hosildorlik, takroriy ekin,

Аннотация. В статье изучено влияние различных доз гербицида, применяемого для борьбы с различными сорняками на кукурузном поле, и на основе экспериментальных результатов сделаны выводы.

Ключевые слова: кукуруза, сорняки, гербицид, рост, развитие, продуктивность, повторное выращивание культур.

Abstract. In this article, the effect of different amounts of stomp herbicide against weeds in the cornfield is carried out and concluded according to the results of the experiment.

Keywords: corn, weeds, herbicide, growth, development, productivity, repeated cropping.

KIRISH

Makkajo'xori eng muhim don ekinlaridan biri, uning doni insoniyat uchun oziq-ovqat, chorva xayvonlari uchun konsentrat ozuqa va qayta ishlash sanoatining xom-ashyosidir. Makkajo'xoridan yuqori sifatli don hamda ko'k poya hosili olishda begona o'tlar nihoyatda katta zarar keltiradi. Ular madaniy ekin makkajo'xorining hayot omillari bo'lgan tuproq havosini, ozuqasini, suv, yorug'lik va issiqdan jiddiy mahrum qilib uni o'sishi va rivojlanishiga salbiy ta'sir qiladi, hamda hosil salmog'i va sifatini pasaytiradi. Bundan kelib chiqadiki makkajo'xori dalalaridagi begona o'tlarga qarshi izchil kurashmoq zarur.

AGRO KIMYO HIMOYA VA O'SIMLIK KARANTINI

MATERIALLAR VA USLUBLAR

Shu boisdan biz makkajo'xori dalalarida uchraydigan begona o'tlarga qarshi kurash yo'llarini o'rganish maqsadida tajriba o'tkazdik. Dala tajribasi 4 ta variantdan iborat bo'lib 4 qaytariqda o'tkazildi. Bo'lakchalar 2 yarusda joylashtirildi. Bitta bo'lakchanning umumiy maydoni 112 kv m ($5,6 \cdot 20 = 112$), hisobga olish maydonchasi 56 kv m, Stomp gerbitsidi qo'l apparatida makkajo'xori ekilgandan so'ng ertasiga sepildi. Qator orasi 70 sm, makkajo'xorining Fito F₁ gibridi ekildi.

Takroriy makkajo'xorini parvarishlashda viloyatlar uchun tavsiya etilgan agrotadbirlarga rioya qilindi (begona o'tlarga qarshi kimyoviy kurash bundan mustasno). Tajriba jarayonida nazorat variant bo'lakchalari bir marta chopiq, ikki marta o'toq qilindi. Stomp gerbitsidi sepilgan variantlarda esa bir marta qo'l o'tog'i o'tkazildi. Tadqiqot olib borishda B.A. Dospexov (1981) va O'zPITI ning (2007) uslubnomalariga amal qilindi.

NATIJALAR VA MUNOZARA

Quyida tadqiqot natijalarini qisqa tahlil etamiz. Eng avvalo shuni e'tirof etishimiz lozimki, Stomp gerbitsidining kam yillik begona o'tlarga salbiy ta'siri kuchli, ko'p yilliklarga esa kuchsiz darajada bo'ldi.

Bizning nazarimizda Stomp gerbitsidining 1,0 l/ga me'yori eng samaralidir. Yohud gerbitsidni eng kam me'yori 20-iyulda 87% begona o'tlarni nobud qilgan bo'lsa, me'yor 50 % ga oshirilganda kamayish 5,0% ga, me'yor 2 barobar oshirilganda 7.8 % ga ortgan xolos.

Demak takroriy makkajo'xori dalasida Stomp gerbitsidining eng maqbul me'yori gektar hisobiga 1,0 l bo'lgani ma'qul ekan. Gerbitsid me'yorini 50 va 100 % ga oshirish iqtisodiy va ekologiyaviy nuqtai nazardan ham maqbul emas. Qolaversa gerbitsidning 2,0 l ga me'yori yosh makkajo'xori nihollariga ham biroz salbiy ta'sir ko'rsatgani ham aniqlandi (2-jadval)

1-jadval

Stomp gerbitsidining begona o'tlarga ta'siri

№	Variantlar	Begona o'tlarning kamayishi		
		20-iyul	20-avgust	20-sentabr
1	Gerbitsidsiz nazorat	53,9	11,4	5,6
2	Stomp- 1,0 l/ga	89,9	31,4	12,6
3	Stomp- 1,5 l/ga	95,7	42,1	14,3
4	Stomp- 2,0 l/ga	98,5	45,3	15,7

Izoh: 1-variantda begona o'tlar soni kv m/dona

AGRO KIMYO HIMOYA VA O'SIMLIKLAR KARANTINI

2- jadval

Makkajo'xori o'sishi, rivojlanishi va don hosildorligi

№	Variantlar	Hosilni yig'ishtirishdan oldin			Bitta so'tadagi don soni	1000 dona don vazni gr	Don hosildorligi s/ga
		Bo'yi, sm	Barg soni, dona	So'ta soni, dona			
1	Gerbitsidsiz nazorat	232.7	16,5	1,0	456,3	260,3	83.5
2	Stomp 1,0 l/ga	246.4	17,6	1,1	471,5	262,1	91.4
3	Stomp 1,5 l/ga	245.2	17,5	1,0	475,1	261,9	89.2
4	Stomp 2,0 l/ga	230.5	16,9	1,0	460,0	260,2	87.3

Takroriy makkajo'xorining eng sust o'sishi va rivojlanishi kuchli darajada begona o'tlar bo'lgan (amal davrida jami 70,9 kv m dona) nazorat variantida kuzatildi.

Begona o'tlar 90-96% tozalangan 2-va 3-variantlarda makkajo'xori tez o'sdi, rivojlandi va yuqori hosil shakllandi.

Ammo, Stomp gerbitsidining 2,0 l/ga me'yori qo'llangan 4-variantda kimyoviy modda qisman zararlagan makkajo'xori o'simligi boshqa gerbitsidli variantlarga nisbatan sekin o'sdi, sust rivojlandi. Makkajo'xorining o'sishi va rivojlanishiga variantlararo tafovutlar don hosildorligida ham aks etdi.

XULOSA

Xususan nazorat variantdan 82.5 s/ga don yig'ishtrib olindi, 2-variantda qo'shimcha 8.9 s/ga 3-variantdan 6.7 s/ga don hosili chiqdi. Stomp gerbitsidi eng yuqori me'yorda qo'llangan 4-variantni qo'shimcha hosili 4,8 s/ga bo'ldi xolos. Tadqiqot natijalariga asoslanib, xulosa qilish mumkinki, og'ir mexanik tarkibli o'tloqi bo'z tuproqlariga takroriy makkajo'xori dalalaridagi begona o'tlarga qarshi Stomp gerbitsidini gektar hisobiga 1,0 litrdan qo'llashni tavsiya qilamiz.

ADABIYOTLAR

1. R.Oripov, N.Xalilov "O'simlikshunoslik" Toshkent 2006. y. 337.b.
2. S.Tursunov "Dala ekinlari mahsulotlarini yetishtirish texnologiyasi" Toshkent 2013.
3. A.Xamidov "O'zbekistondagi begona o'tlar" Toshkent 1973y
4. S.Tursunov "O'simlikshunoslik" Toshkent 2019. y.
5. S.Tursunov "Donchilik" Toshkent 2024. y.

